

www.2010againstopoverty.eu
www.stopkoyhyys.fi

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Mihin pitää puuttua?

Jouko Karjalainen

Länsi-Suomen Sosiaali- ja terveystieteiden kehittämisspäivä 02 09 2010

Syrjäytymisongelmien vai ihmisten luokittelua?

- ”vaikeasti työllistettävät”
- ”vaikeasti asutettavat”
- ”vaikeahoitoiset”
- ”romanikerjäläiset”
- ”isoäidit”

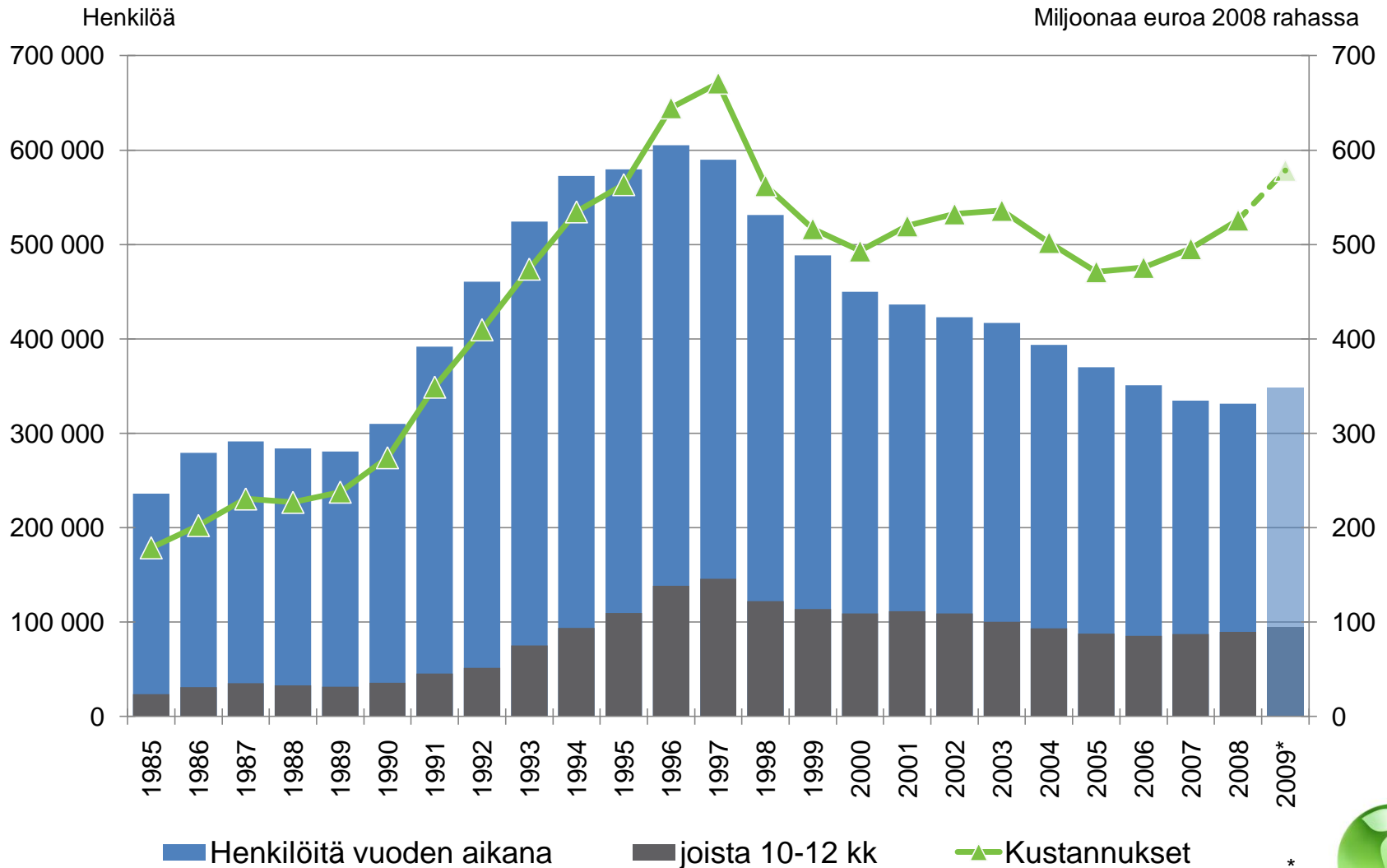

Ikävää kehitystä

- Köyhyys pitkittynyt ja huono-osaisuus sekä syrjäytyminen kasautuneempaa
- Toimeentulotuen asiakkuudet yhä pidempiä
- toimeentulotuen pitkäaikaisasiakkaiden määrä edelleen lähes 3-kertainen verrattuna aikaan ennen lamaa
- Toimeentulotuen saajien määrä kasvanut
- Ruokapankkien jonot kasvaneet
- Tuloerot kasvaneet myös pienituloisten keskuudessa
- Ikäluokista 2% ei pääse kiinni työmarkkinoille,
- “Vaikeasti työllistettäviä” yli 100 000

Toimeentulotukimenojen ja -asiakkaiden kehitys 1985-2008

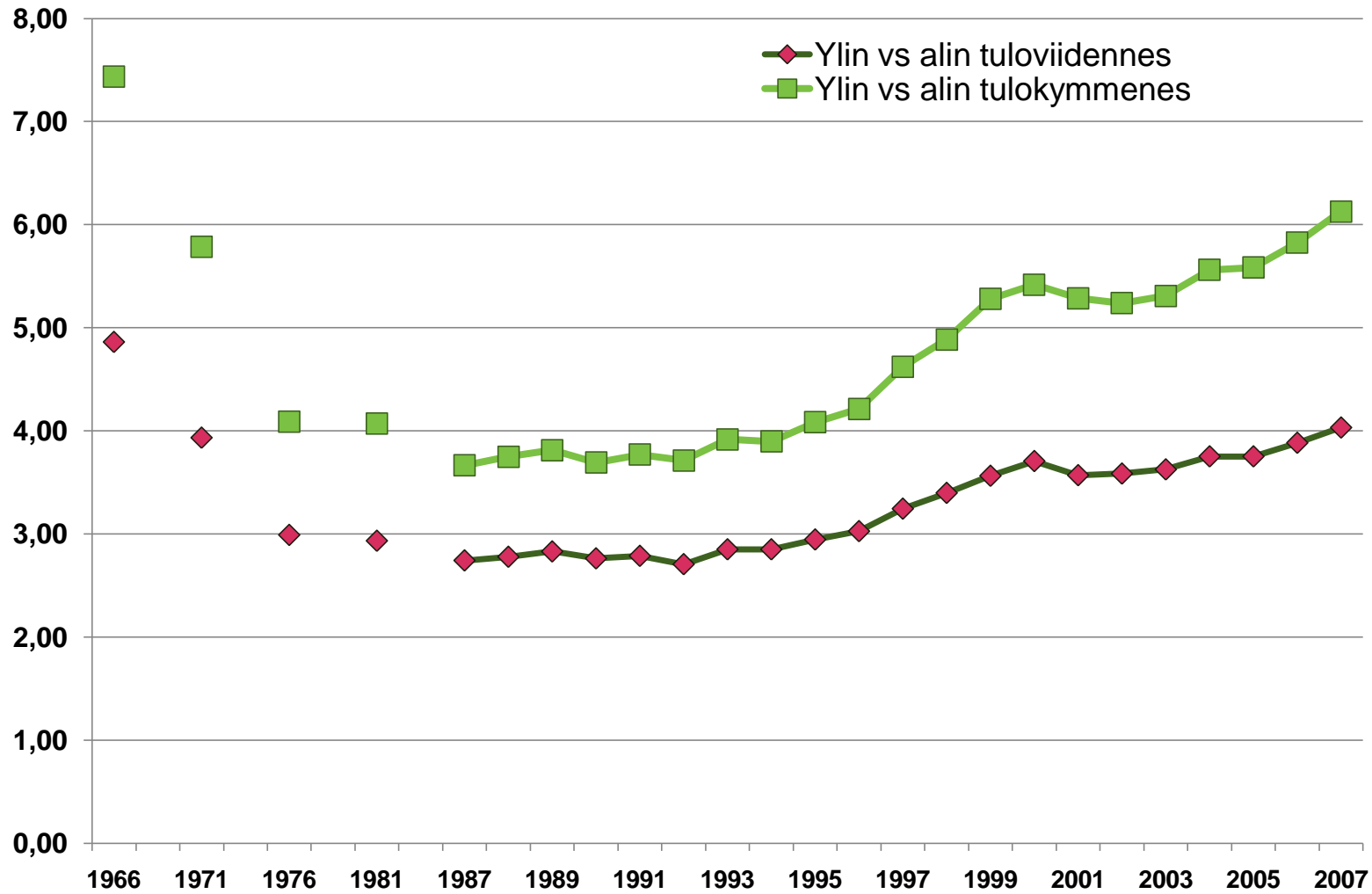

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Lähde: Toimeentulotukitilaston ennakkotilasto, THL 2009.

Ylimmän ja alimman tuloviidenneksen ja –kymmenyksen tulojen suhde 1966-2007

Nuorisotyöttömät, % 15-24 -vuotiaasta työvoimasta

	1995	2000	2005	2008	2010
Koko maa	36,0	14,7	12,4	8,4	n. 35
Etelä-Pohjanmaa	37,3	15,5	12,0	8,7	
Keski-Pohjanmaa	37,3	21,7	12,9	9,0	
Satakunta	37,8	21,4	17,1	9,8	
Varsinais-Suomi	29,9	21,4	17,1	9,8	

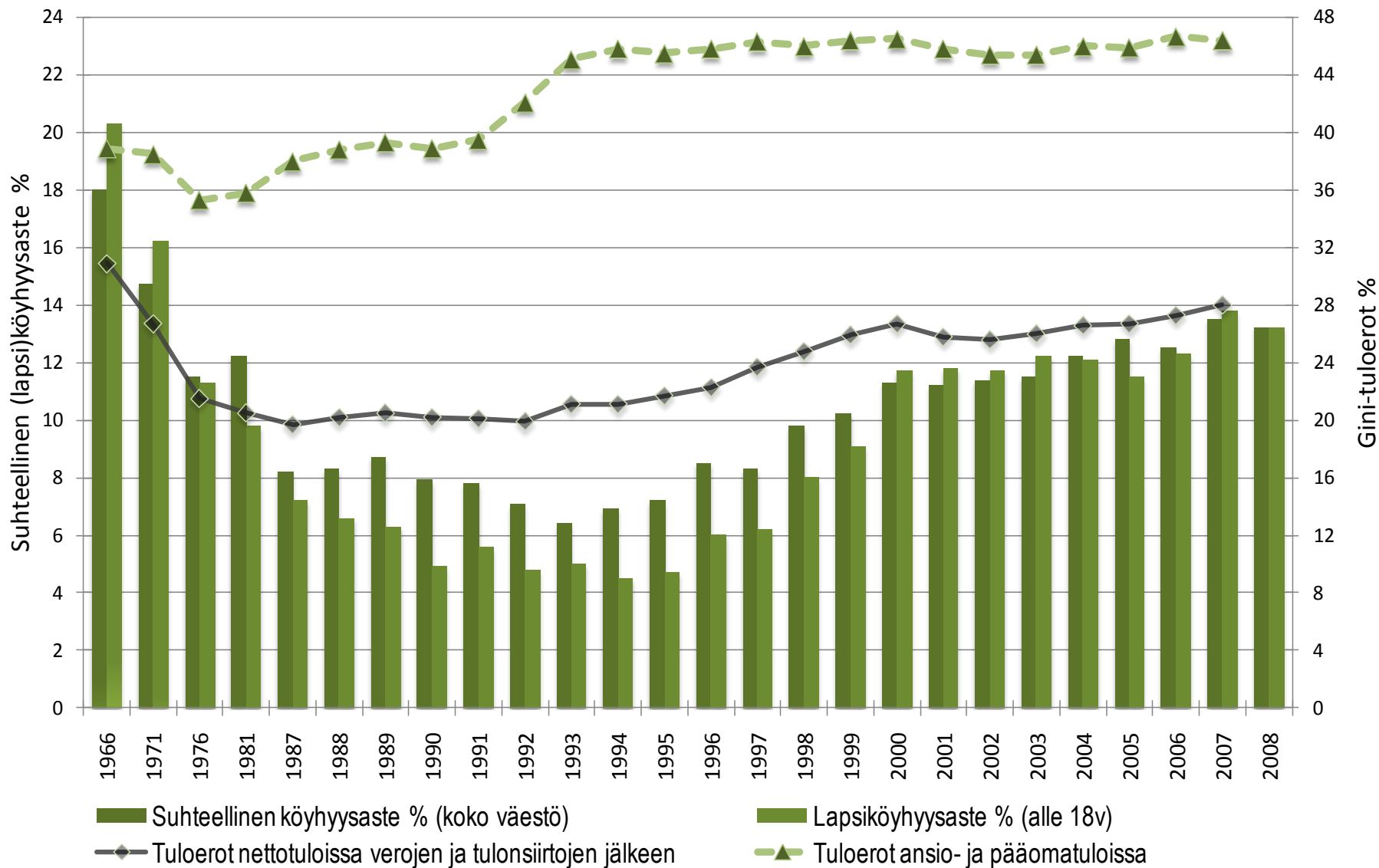

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24 -vuotiaat, %

	1995	2000	2005	2008
Koko maa	14,2	11,8	11,4	11,8
miehet	16,5	14,2	13,3	13,6
Etelä-Pohjanmaa	10,6	8,2	7,6	8,0
miehet	13,4	10,5	8,9	9,1
Keski-Pohjanmaa	11,1	7,5	7,2	7,3
miehet	13,8	9,1	8,7	8,3
Satakunta	13,4	12,1	11,1	11,5
miehet	15,4	15,2	13,1	13,3
Varsinais-Suomi	13,9	12,2	11,5	11,5
miehet	16,3	14,6	14,0	13,6

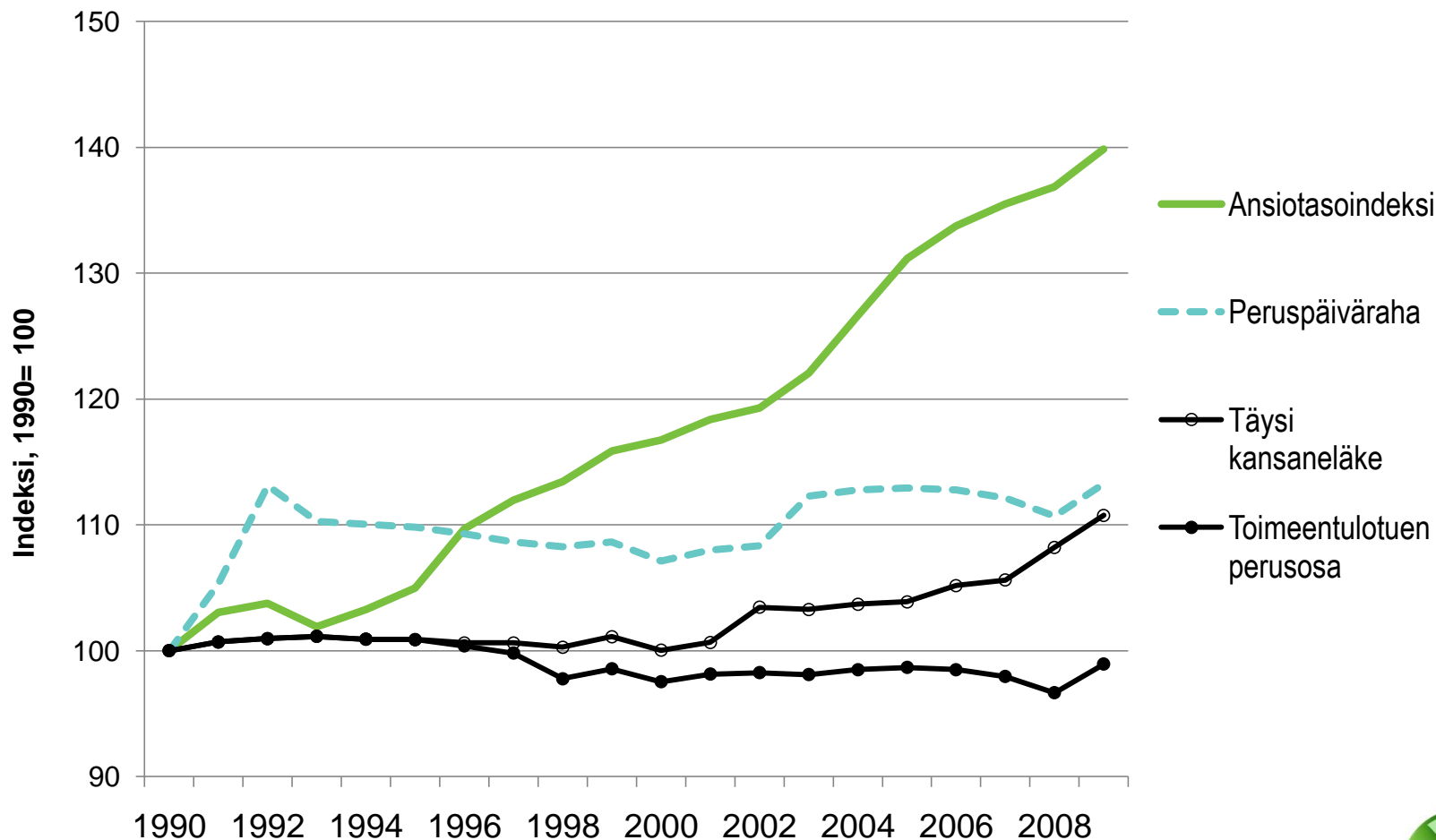

Suhteellinen (lapsi)köyhyysaste ja tuloerot Suomessa 1966-2008

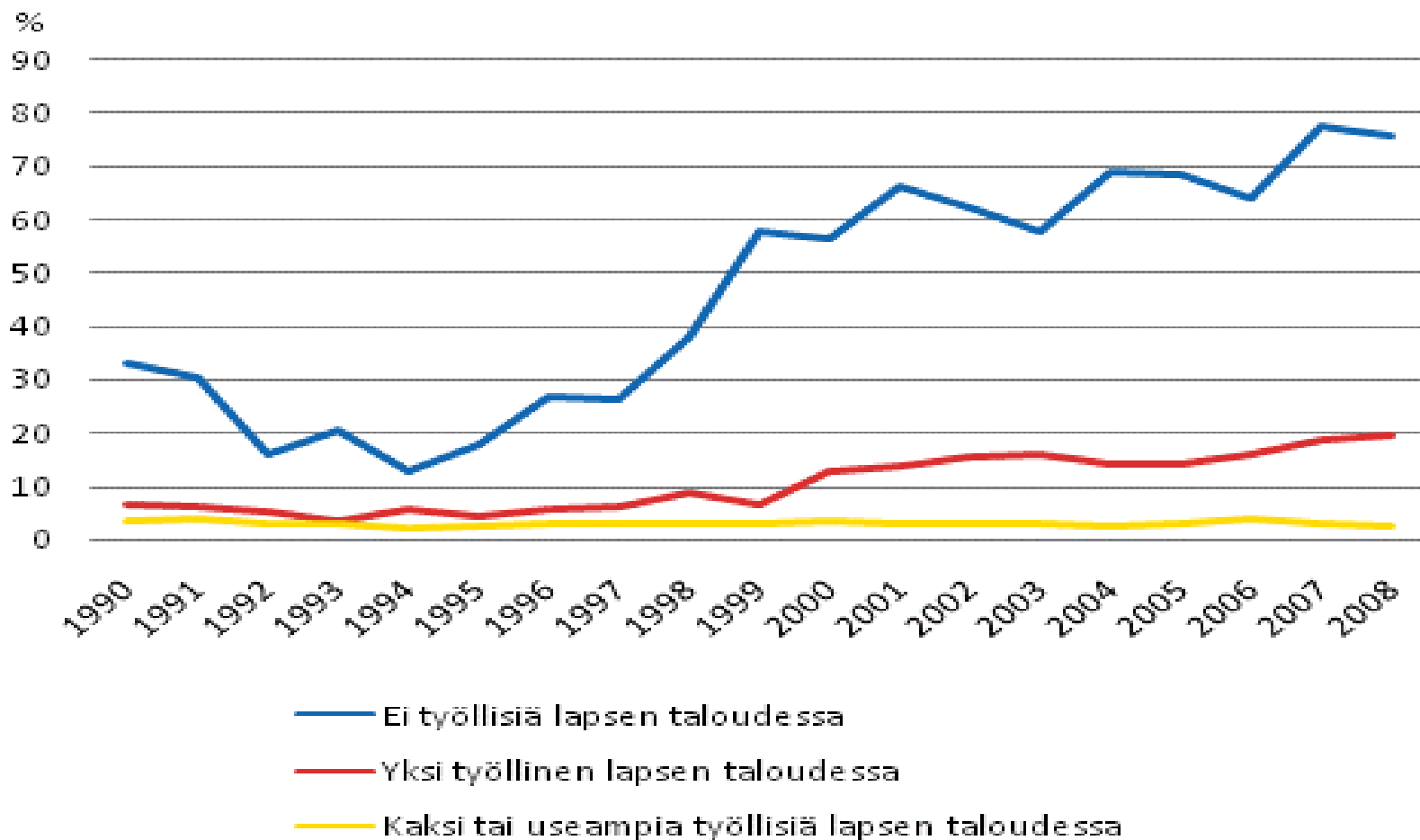
Lähde: Tilastokeskus, Tulonjakotilasto.

Ansiotason ja perusturvaetuuksien reaalin kehitys tammikuusta 1990- 2009 tammikuuhun (Kela 2010)

Köyhyysriski lapsiperheissä

(Tilastokeskus 2009)

Yksin eläminen on köyhyysriski

- Toimeen täytyy tulla yhden ihmisen tuloilla, eikä yksinelävä saa välttämättä tukea tai ymmärrystä elämäänsä kohtaan
- Yhteiskunnat ovat kehittyneet siihen suuntaan, että yhden ihmisen tulot useinkaan eivät riitä köyhyysrajan yläpuolelle. Ilmiö yhteinen rikkaille maille
- Sosiaalipolitiikassa on ollut vahva perhepolitiikan agenda?

Köyhänä koko elämä?

Vaikeasti vammaisina syntyneet tai nuorena esimerkiksi skitsofreniaan sairastuneet tai vammautuneet.

jos vammaisen henkilö ei vammansa vuoksi työllisty koskaan, elää hän köyhänä koko elämänsä

Vammaisten tulorakenne on tulonsiirtopainotteinen: invalidivähennykseen oikeutettujen tuloista suurin osa koostuu eläkkeistä.

Sosiaaliturvan tasolla on väliä.

Etninen köyhyys

- Maahanmuuttajien työttömyys- ja koulupudokkuusriski kolminkertainen muuhun väestöön verrattuna
- Myös riski toimeentulotukiasiakkuuteen kolminkertainen
- Etnisen köyhyyden syynä lisäksi matalapalkkatyöt, pitkäaikais- ja toistuvaistyöttömyys
- Pk-seudulla siivoojista jo puolet maahanmuuttajia
- Ryhmäkohtaiset erot suuria, työllisyystilanne paranee oleskeluvuosien myötä

Työ parasta sosiaaliturvaa ja syrjäytymisen ehkäisyä?

- KYLLÄ
JOS
- Työstä maksetaan asianmukaista palkkaa
- TAI
- Työharjoittelu lisää aidosti työmarkkinoille osallistumisen väyliä (vrt. Kuntoutussäätiö)
- Mikä on sellainen “paras sosiaaliturva”, johon tarvitaan muuta sosiaaliturvaa tueksi?
- “Työ on paras poliisi !” (Nietzsche)

2009 talouskriisin seuraukset?

- 1990-luvun lamaan verrattuna, nyt:
  - kriisiin mennään repaleisemmalla ja ohuemmalla sosiaaliturvalla,
  - perusturvalla elää suuri joukko ihmisiä ja väestö ei ole ansiosidonnaisten etuuksien piirissä samassa määrin
  - pohjalla jo valmiina suuri työmarkkinoilta syrjäytyneiden joukko
  - viimesijaiseksi ja väliaikaiseksi tarkoitettu toimeentulotuki paikka pysyvästi perusturvan matalaa tasoa
- Toimeentulotuen asiakkaiden kasvua 2009 pääkaupunkiseudulla +10 - 15%, kunnittain kuitenkin suuria eroja. Kasvu näyttää taittuneen 2010 tultaessa, samoin työttömyyden.
- Valtaväestö edelleen luottavainen ja vaikutukset vähäiset: ei muutosta toimeentulo-ongelmien suhteen (syksy 2009)

Mitä olisi tehtävä?

- Työelämän huonontaminen kuriin
- Oikeus työhön, ei vain suunnitelmiin
- Minimipalkkalaki ?
ja sen valvonta
- Perusturvaetuuksien tasokorotus
- Tuloeroja supistettava myös verotuksen progressiota lisäämällä ja pääomaverotusta kohtuullistamalla
- Kuntien paniikkisäästöt ja kamreerivalta kuriin

EU 2020

1. Tutkimus- ja kehitystavoite (3 % BKT:stä)
2. Työllisyystavoite (75 %)
3. Koulutustavoitteet (keskeyttäneet alle 10 %, korkea-asteella 40 %)
4. Ilmastotavoite (20/20)
5. **Köyhyystavoite (- 20 miljoonaa henkilöä)**

Kun tulonjaon eriarvoisuus kasvaa

- Ihmisten välinen luottamus vähenee
- Naisten asema heikkenee
- Mielen terveysongelmat yleistyvät
- Elinajan odote lyhenee
- Lapsikuolleisuus kasvaa
- Sukupovien välinen tuloriippuvuus kasvaa/
sosiaalinen nousu vaikeutuu
- Eriarvoisuus koulutukseen hakeutumisessa kasvaa
- Henkirikokset yleistyvät
- Vankien määrä kasvaa

Richard Wilkinson and Kate Pickett: The Spirit Level: Why More Equal Societies Almost Always Do Better

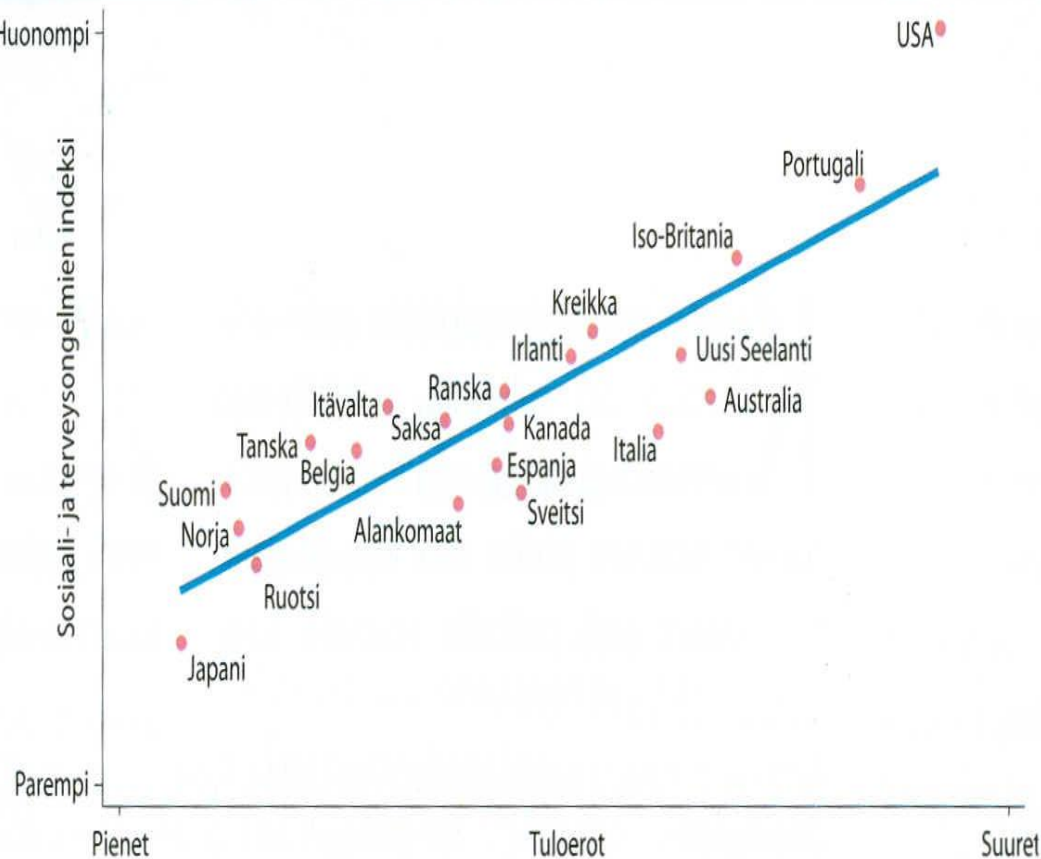
TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Kuvio. Tulonjaon eriarvoisuuden (vaaka-akseli) yhteys terveys- ja sosiaaliin ongelmien indeksiin (pystyakseli).

Indeksi koostuu seuraavista muuttujista:

- Eliniän odote
- Luku- ja matemaattiset taidot
- Lapsikuolleisuus
- Henkirikokset
- Vankien määrä
- Teini-ikäisten synnytykset
- Luottamus
- Ylipaino

Lähde: www.equalitytrust.org.uk.